

Eleet ja ilmeet uutisankkurin työssä

Ariel Huuhtanen ja Iina Pykäläinen

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Journalismin koulutusohjelma

Opinnäytetyö

2022

Tiivistelmä

Tekijä(t) Ariel HUUHTANEN, Iina Pykäläinen
Tutkinto Medianomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Eleet ja ilmeet uutisankkurin työssä
Sivu- ja liitesivumäärä 25 + 3
<p>Opinnäytetyömme käsittelee television uutisankkureiden eleitä ja ilmeitä sekä niiden merkitystä vuorovaikutuksessa ja yleisösuhteessa.</p> <p>Teimme haastattelututkimuksen eliittiotannalla.</p> <p>Haastattelemamme uutisankkurit kokivat työnsä olennaiseksi osaksi katsojan kunnioittamisen. Heidän työnsä on päivittäinen muistutus katsojille siitä, että asiat järjestyvät ja päivä se on vielä huomennakin. Samalla uutistyö ja uutisankkurin rooli ovat myös kriisiorganisaationa olemista. Tämä näkyy myös käytetyssä elekielessä.</p> <p>Uutisankkureiden lisäksi haastattelimme myös muita asiantuntijoita: ilmaisutaidon opettajaa, toimittajien esiintymisestä väitellyttä viestinnän professoria ja AlfaTV:n uutispäällikköä.</p> <p>Eleillä ja ilmeillä on suuri merkitys viestinnässä. Ne lisäävät viestintään vivahteita ja antavat uusia merkityksiä.</p> <p>Uutisjournalismissa tunteiden ilmaisu ja eleet ovat hienovaraisia. Siinä pyritään neutraaliuteen, eikä tunteita näytetä samalla tavalla kuin jossain muissa ohjelmatyypeissä. Ohjelmatyypin määrittelee pitkälle sen, kuinka elekieltä käytetään.</p> <p>Koostimme asiantuntijoiden haastattelusta videon, joka on tämän kirjallisen osion liitteenä. Videossa annoimme asiantuntijoiden itsensä kertoa omin sanoin, miten eleet ja ilmeet vaikuttavat uutisankkurin työhön.</p>
Asiasanat Uutisankkuri, eleet, ilmeet, uutistyö, uutiset, journalismi

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimusmenetelmät	1
1.1.1	Puolistrukturoitu haastattelu	1
1.1.2	Eliittiotanta	2
1.2	Toteutustapa	2
1.3	Käsitteet	3
2	Tietoperusta	5
2.1	Eleet ja ilmeet osana kommunikaatiota	5
2.2	Eleet ja tunteet	6
2.3	Parasosiaaliset suhteet	7
3	Tulokset	9
3.1	Haastattelutilanteet	9
3.2	Mediabrändit	9
3.3	Eleet uutisankkurin työssä, läpikäynti ja huomiot	10
3.4	Journalistin ohjeet	10
3.5	Uutisankkurin henkilökohtainen brändi	11
3.6	Tunteiden ilmaisu	11
3.7	Tervehtiminen ja hyvästeleminen	14
3.8	Pöydän ja näytön vaikutus	14
3.9	Haastattelun yhteydessä	16
3.10	Vartalon eri osien eleet	16
3.10.1	Käsien eleet	17
3.10.2	Kasvojen ilmeet	18
4	Ilmaisun kehittyminen ja sen tulevaisuus	19
4.1	Muutos television katsomisessa	19
4.2	Ilmaisun vapautuminen	20
4.3	Sirpaloituneen yleisön tavoittaminen	20
5	Lopuksi	22
	Lähteet	24
	Liitteet	26
	Liite 1. Video asiantuntijoiden haastatteluista	26
	Liite 2. Haastattelukysymykset	27

1 Johdanto

Etsimme opinnäytetyössämme vastausta siihen, miten uutisankkuri käyttää eleitä ja ilmeitä työssään kameran edessä. Erityisesti olimme kiinnostuneita siitä, mitä sisältöä uutisankkurin ilmeet ja kehonkieli tuo uutisiin ja kuinka ne vaikuttavat uutisten sävyyn ja yleisösuhteeseen.

Tavoitteenamme oli ymmärtää, miten eleet ja ilmeet sekä kasvoilla että kehossa vaikuttavat uutisankkureiden uutistenlukuun. Kiinnostavaa oli myös se, minkälaisen yleisösuhteen nämä luovat kameran toiselle puolelle kotiyleisöön ja voiko sellaista syntyä ilman välitöntä kontaktia.

Uutisankkuri lukee uutiset neutraalisti ilman, että hän näyttää tunteita tai antaa oman mielipiteidensä vaikuttaa uutistenlukuun. Tämä oli käsityksemme, kun aloitimme tutkimusta. Pohdimme, saisimmeko tietoa siitä, kokevatko uutisankkurit neutraalin uutistenluvun haasteelliseksi. Kiinnostavaa oli myös se, miten tulkinnanvaraisia ilmeet ja eleet ovat ja vaikuttavatko ne uutisten tulkintaan katsojien kohdalla.

Haastattelimme asiantuntijoita, joiden vastauksista koostimme videoproduktin. Video on opinnäytetyömme kirjallisen osan liitteenä.

1.1 Tutkimusmenetelmät

Pyrimme ymmärtämään, kuinka uutisankkurit käyttävät eleitä ja ilmeitä työssään. Käytännössä tarkoitamme tällä osaa työstä, jossa uutisankkurit esiintyvät kameran edessä. Asiasta oli hankala saada tutkittua tietoa, joten valitsimme omien rajoitustemme takia laadullisen tutkimusmenetelmän. Sen avulla voimme tarkastella sitä, kuinka alan asiantuntijat näkevät eleiden ja ilmeiden käytön uutisankkurin työssä ja saamme kokonaiskuvan asiasta.

Tutkimuskysymyksenä oli: miten uutisankkurit käyttävät eleitä ja ilmeitä?

Tutkimuksemme on kvalitatiivinen eli laadullinen, koska pyrimme ymmärtämään syvemmin uutisankkureiden eleitä ja ilmeitä uutistenluvun aikana sekä sitä, mitkä tekijät vaikuttavat näiden ilmaisemiseen. Tavoite on ymmärtää tutkimuskohdettamme kokonaisvaltaisesti. (Jyväskylän yliopisto 2016.)

Haastattelumenetelmänä käytimme puolistrukturoitua haastattelua ja otantana eliittiotantaa.

1.1.1 Puolistrukturoitu haastattelu

Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat valmiiksi mietittyjä ja kaikille haastateltaville samanlaiset. Toisaalta puolistrukturoitu haastattelu taipuu hyvin myös siihen, että

kysymysten paikkaa voidaan vaihtaa haastattelun aikana tai kysymysten tarkat sanamuodot vaihtelevat haastateltavan ja haastattelutilanteen mukaan.

Haastateltava on saattanut vastata esimerkiksi osaan kysymystä jo aiemmin, eikä ole mielekästä kysyä samaa asiaa uudelleen.

Puolistrukturoidun haastattelun joustavuuden takia se soveltuu hyvin teemojen käsitteilyyn aiheissa, joista on vähän tietoa. Näin on esimerkiksi meidän opinnäytetyömme kohdalla.

Koska pyrimme hakemaan tietoa, jota ei ollut saatavilla, teimme samat kysymykset uutisankkureille. Muille haastatelluille oli mietitty heidän asiantuntijuuttaan vastaavat kysymykset.

Kysymysten muotoa muokattiin tilanteeseen sopivaksi, ja niihin tehtiin joitain jatkokysymyksiä, kun oli paikallaan selventää asiaa tai johdattaa keskustelu takaisin aiheeseen.

1.1.2 Eliittiotanta

Käytämme opinnäytetyössämme otantana eliittiotantaa. Eliittiotanta valikoitui tiedonkeruuntavaksi, sillä uutisankkureiden käyttämistä eleistä ja ilmeistä on varsin vähän tietoa.

Eliittiotanta on perusteltu otantatapa silloin, kun halutaan tietoa täsmällisestä aiheesta, josta on vain vähän tietoa ennestään. Yhdessä puolistrukturoidun haastattelun kanssa eliittiotannalla kyetään tuottamaan sekä yleistä ymmärrystä että täsmällistä tietoa.

Eliittiotannassa on tärkeää valita haastateltavat siten, että heillä on mahdollisimman paljon annettavaa haastattelutilanteessa. Haastatteluja tehdään määrällisesti vähän, joten haastateltavat valikoituvat heidän asiantuntemuksensa perusteella.

1.2 Toteutustapa

Pyrimme saamaan asiantuntijoilta erilaista tietoa kuin uutisankkureilta. Kummallekin uutisankkureille esitimme samat kysymykset, mutta molemmille asiantuntijoille tarkat ja erilliset kysymykset. Toinen asiantuntija on ilmaisutaidon opettaja ja toinen toimittajien esiintymistä tutkinut tutkija.

Lisäksi haastattelimme uutispäällikköä, jolta pyrimme saamaan tietoa ajankohtaisista ja tulevista ilmiöistä koskien television uutislähetystiä.

Päädyimme siihen, että hyvä menetelmä haluttujen tulosten saamiseksi on uutisankkureiden Matti Röngän ja Pipsa Koskinen-Papusen haastatteleminen. Halusimme haastatella kokeneita uutisankkureita, jotka pystyvät pitkän työuransa kautta antamaan näkemyksiä siitä, millä tavoin eleet ja

ilmeet ovat osa uutisankkurin työtä, miten eleiden ja ilmeiden käyttö on muuttunut viimeisten vuosikymmenten aikana ja mikä eleiden ja ilmeiden käytössä on mahdollisesti haastavaa.

Kahden kokeneen uutisankkurin lisäksi haastattelimme Tampereen yliopiston puheviestinnän professoria Pekka Isotalusta, joka on kirjoittanut väitöskirjan televisioesiintymisestä ja ilmaisutaidon opettajaa, toimittaja Kirsti Pohjavärettä, joka on opettanut televisioesiintymistä toimittajille sekä AlfaTV:n uutispäällikkö Heikki Kauhasta, joka on vastuussa uuden television uutislähetysten johtamisesta. Pyrkimyksemme oli, että saisimme heiltä monipuolista taustatietoa siitä, mitkä asiat vaikuttavat uutisankkureiden eleiden ja ilmeiden käyttöön kameran edessä. Koimme asiantuntijanäkemyksen erityisen tarpeelliseksi, koska löysimme tutkittua tietoa aiheesta suhteellisen vähän.

Haastattelimme jokaisen haastateltavan videopuheluiden kautta ja tallensimme ne. Tallentamisen tarkoituksena oli, että voisimme työvaiheessa käyttää hyödyksi haastateltavien esille tuomia eleitä ja ilmeitä sekä käyttää haastatteluita taustamateriaalina. Toisaalta teimme opinnäytetyömme koronapandemian aikana, joten oli luontevaa käyttää etäyhteyttä tapaamisen sijasta.

Haastatteluiden aikana kysyimme haastateltavilta etukäteen päätettyjä kysymyksiä. Haastateltavat myös saivat kysymykset luettavakseen ennen haastattelua, mutta ainoastaan Rönkä ei tahtonut niitä. Kysymykset koskivat heidän työtään ja asiantuntemustaan: Asiantuntijoilta kysyimme heidän havainnoistaan eleitä ja ilmeitä koskien. Uutisankkureilta kysyimme heidän kokemuksistaan työssään.

Haastatteluiden aikana keräämämme materiaalin litteroimalla jälkikäteen. Pystyimme myös muuttamaan ennako-oletuksiamme, kun saimme haastateltavilta tietoa ja näkemyksiä asiasta.

1.3 Käsitteet

Nonverbaalinen viestintä on kattokäsite, joka yhdistää alleen kaiken muun kommunikoinnin paitsi puhutun kielen. Tällaisia nonverbaalisen kommunikoinnin osa-alueita ovat ilmeet, katse, eleet, liikkeet ja asennot. Nonverbaalisiksi lasketaan myös välimatka ja tilankäyttö, kosketus ja äänen ominaisuudet – siis äänentuotto, joka ei ole suoraan verbaalista eli sanoin tuotettua (Jyväskylän yliopisto 2020). Keskityimme opinnäytetyössämme sellaiseen nonverbaaliseen viestintään, jota ei tuoteta äänellä.

Eleillä (*gesture*) tarkoitamme tässä sellaisia kommunikaation nonverbaalisia muotoja, jotka ovat refleksiivisiä toisiinsa ja puheeseen nähden (Markey 2002). Tällaisia ovat tyypillisesti käsin tuotetut eleet, kuten vaikkapa vilkuttaminen, jolla viestitään joko sitä, että vilkuttava henkilö on läsnä tai lähdössä tai joku toinen henkilö tai henkilöt ovat lähdössä. Toinen esimerkki

on peukalon näyttäminen, jolla pyritään ilmaisemaan hyväksymistä tai kannustamista. Hie-
man toisenlaisella peukalon näyttämällä pyydetään peukalokyytiä. Eleille ilmennetään
myös tunteita tai keskustelun vuorovaikutteisuutta.

Eleet ovat osa kehonkieltä. Sisällytämme omassa kielenkäytössämme kaikki fyysiset ilmai-
sut osaksi eleitä, mutta mainitsemme erikseen ilmeet.

Ilmeet ovat lyhytaikaisia kasvojen eleitä. Ilmeet ovat tyypillisesti jatkuvassa muutostilassa. Ilmeet
välittävät erityisesti tunnetiloja, mutta yleensä kertovat katsojalle joukon eri tunteita yhden tunne-
tilan sijaan. Erilaisten ilmeiden yhdistelmiä on jopa neljännesmiljoona, mutta kaikille kulttuureille
yhteisiä universaaleja ilmeitä on kuusi. Ne ovat onnellisuus, surullisuus, yllättyneisyys, pelko,
viha, inho. (Jyväskylän yliopisto, Kielikompassi, Ekman & Friesen, katso Trenholm & Jensen
1992.)

Puheesta käytetään myös nimitystä kieli ja verbaalinen viestintä. Jyväskylän yliopisto määrit-
tää puheen sanoista rakentuvaksi merkkijärjestelmäksi. Se on nonverbaaliseen viestintään
nähdessä täsmällisempää ja harkitumpaa. (Jyväskylän yliopisto 2020.)

2 Tietoperusta

Uutisankkureiden eleistä ja ilmeistä on vain vähän suoraa tietoperustaa. Uutisankkureiden työhön vaikuttavat kuitenkin monet asiat, ja niistä on olemassa tarkempaa tietoa. Tässä osiossa käsittelemme esimerkiksi sitä, mikä eleiden ja ilmeiden merkitys on kommunikaatiossa ylipäättään ja miten tunteet vaikuttavat eleiden ja ilmeiden käyttöön.

Uutisankkurin työn kannalta parasosiaaliset suhteet ovat merkityksellisiä. Parasosiaalinen suhde on oikeastaan syy siihen, miksi uutisankkureita ylipäättään käytetään. Eleet ja ilmeet ovat tärkeitä suhteen luomisessa.

2.1 Eleet ja ilmeet osana kommunikaatiota

Eleet ja ilmeet ovat jossain määrin universaaleja (Jyväskylän yliopisto, Kielikompassi, Ekman & Friesen, katso Trenholm & Jensen 1992).

Eleet ja ilmeet ovat myös olennaisia osia vuorovaikutteisuudesta ja kommunikaatiosta. Eleet voivat heijastaa puhujan ajatuksia. Usein eleet kertovat puhujan sellaisista ajatuksista, joita ei tuoteta verbaalisesti. Siksi ne voivat tukea kokonaisuuden ymmärtämistä. Eleet voivat myös muuttaa puhujan viestiä. Niitä voidaan käyttää myös rakennuspalikoina, kun luodaan kieltä. (Goldin-Meadow & Wagner Alibali 2012.)

Eleet ovat tärkeitä ja merkityksellisiä viestinnän osia. Nykyisessä journalistisessa kulttuurissa tämä tunnustetaan vain osin. Usein esimerkiksi uutisvideoissa eleet ovat hyvin minimaaliset tai puhujan sijaan näytetään vain uutiskuvaa.

Jopa puhelimesta puhuttaessa tilanne on toinen, koska siinäkin voidaan käyttää nonverbaalista viestintää erilaisin äänin, puheen tempon ja sävelen kautta. Uutisvideoissa tätä on selvästi vähemmän.

Eleet voivat jopa auttaa puheen tuottamisessa. Eleet voidaan ajatella puheen fyysisenä ilmentymänä. Ne välittävät tietoa, mutta tekevät sen toisella tavalla kuin puhe. Siinä, missä puhe on riippuvaista kielestä ja kieli kulttuurista, eleet ovat universaalimpia ja helpommin muidenkin ymmärrettävissä. Eleet eli visuospatiaalinen ilmaisu ja puhe eivät ole kokonaisviestinnässä erotettavissa toisistaan, vaan muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. (Goldin-Meadow & Wagner Alibali 2012.)

Information Packaging Hypothesis ("Informaation pakkaus -hypoteesi") katsoo eleiden auttavan ihmistä organisoimaan ja käsittelemään visuospatiaalista ilmaisua erillisinä yksikköinä, jotka ovat

yhdenmukaisia puheen kanssa. Eleet ovat toisenlainen, vähemmän spesifinen tapa käsitellä tietoa kuin puhe. (Goldin-Meadow & Wagner Alibali 2012.)

Eleiden merkityksestä puheen ymmärtämisessä on ollut erimielisyyksiä, mutta myös todisteita sen puolesta. Jos eleet kommunikoivat samaa sisältöä kuin puhe, eleet auttavat puheen ymmärtämisessä. Ihmiset ymmärtävät myös pelkillä eleillä tuotettua informaatiota. (Goldin-Meadow & Wagner Alibali 2012.)

On myös todisteita siitä, että ihmiset käyttävät eleitä tietoisesti viestintäkeinona. Ne eivät ole vain yrityksiä tuottaa ymmärrettävää puheviestintää. Eleiden merkitys korostuu erityisesti silloin, kun henkilö, jolle viestitään, kykenee näkemään eleet. Tämä on erityisen tyypillistä yhteistä tilaa ja ympäristöä koskevassa viestinnässä. (Goldin-Meadow & Wagner Alibali 2012.)

Opinnäytetyömme kannalta tilassa tapahtuva viestintä eleillä on merkityksellistä silloin, kun uutisankkurit haastattelevat, liikkuvat tilassa tai juontavat suurten näyttöjen edessä.

2.2 Eleet ja tunteet

Usein ajatellaan, että ihmiset ovat täysin järkiperaisiksi ja että yhteiskunta, sen arvot ja muu ympäristö vaikuttaa siihen. Nummenmaan mukaan tämä ei kuitenkaan tutkimuksen mukaan pidä paikkansa, vaan ihmisluontoon sisältyy suurimmaksi osaksi tunteita, jotka vaikuttavat päätöksentekoon sekä kokemuksiimme. Näin on huolimatta siitä, missä kulttuurissa ja missä päin maailmaa olemme. Osaamme kuitenkin tehdä myös järkeviä päätöksiä, jotka vaikuttavat käyttäytymiseemme. Muuten tunteiden aiheuttamat impulssit olisivat Nummenmaan (2019, 25) mukaan täysin ristiriidassa sen kanssa, mitkä ovat tavoitteemme. Niihin pääsemistä helpottaa se, tiedostamme esimerkiksi omat tunteemme ja niiden alkuperän. Jos ihminen kokee olevansa uhkaavassa tilanteessa, ensimmäinen reaktio on tuntee pelkoa, mikä vaikuttaa myös kehon toimintaan: sydän hakkaa ja hengitys kiihtyy. Kun kuitenkin saamme lisää tietoa ja huomaamme, ettemme olekaan vaarassa, pelko haihtuu ja käyttäydymme taas normaaliin tapaan. (Nummenmaa 2019, 51–52.)

Tähän tukeutuen voi sanoa, että tunteet ja järki toimivat keskenään myös silloin, kun uutisankkurit lukevat uutisia kameran edessä: juuri saapunut ja koskettava tieto onnettomuudesta aiheuttaa heissä huolta, mutta kun he tiedostavat olevansa turvassa tunteita pystyy kontrolloimaan ja käyttäytymään rauhallisesti. Tunteiden näyttäminen ei tukisi päämäärää, joka on uutisissa tiedon välittämistä katsojalle vakavuudella ja arvokkuudella, jotka kuuluvat Pohjaväreen ja Isotaluksen (Pohjaväre 21.1.2021; Isotalus 8.2.2021) mukaan suomalaiseen uutiskulttuuriin. Tämä näkyy heidän mukaansa vähäeleisyytenä. Se voi olla uutisankkurin päämäärän saavuttamisen kannalta hyvä asia: selkeä ja varma kehonkieli luo uskottavuutta puhujalle, ja epävarma

kehonkieli vie uskottavuuden. Tätä luo erityisesti kehonkielen ja puheen yhteneväisyys. Sen sijaan yksittäinen ele ei vielä tarkoita välttämättä mitään kokonaiskuvan kannalta. (Sallinen 2019, 21.)

Puheen ja eleiden epäyhteneväisyys luo taas kuvan siitä, että kaikki ei ole sitä, miltä se näyttää. Ne voivat olla epäsuhdassa toisiinsa, jos kehonkieli on ennen tai jälkeen puheen tai ne viestivät erilaisista tunteista. (Sallinen 2019, 54–55.) Uutistenluvussa puheen ja eleiden yhteneväisyys on tärkeää, koska uutisankkurin roolia ei voi esittää. Katsojat huomaavat, että uutisankkuri teeskentelee, jos hänen eleensä ja ilmeensä eivät ole luonnollisia. (Pohjaväre 21.1.2021; Koskinen-Papunen 11.3.2021.)

Kehonkieleen vaikuttaa kuitenkin moni muu asia, kuten ulkoiset olosuhteet, tunteen ulkoinen olemus, yksilölliset erot ja muutos tunnetilassa. Eleen toistuvuus vahvistaa olettamuksen. (Sallinen 2019, 46–50.) Jos uutisankkuri esimerkiksi aivastaa kerran, katsoja ei todennäköisesti ajattele asiaa, mutta jos tämä tapahtuu useasti, antaa se kuvan siitä, että uutisankkuri on sairas.

Nummenmaankaan (2019, 25) mukaan kaikki tunteet eivät ole pidätettävissä, koska järki ei pysty hallitsemaan kaikkea. Väsyneenä voi saada hallitsemattoman tunnekuohun tai yllättävä tieto perheenjäsenen kuolemasta voi johtaa hillitsemättömään itkuun. Tunnereaktiota voi olla myös Koskinen-Papunen (11.3.2021) mukaan vaikea pidätellä myös silloin, jos uutinen koskettaa siksi, että tuntee myötätuntoa uutisoitavan onnettomuuden uhrien läheisiä kohtaan. Kun kuulemme onnettomuudesta, tunnereaktio muuttuu voimakkaaksi, jos ajattelemme, miltä tuntuisi, jos onnettomuus tapahtuisi läheisillemme. Näin tapahtuu Nummenmaan (2019, 158–159) mukaan siksi, että aivot ja tunteet ovat virittyneet läheisten piirien taajuudelle. Selitys tekee uutisankkurin reaktiosta luonnollisen.

Yllätys tilanteissa vaikuttaa myös siihen, miten uutisankkurit ilmaisevat tunteitaan. Tämä näkyy esimerkiksi tilanteessa, jossa MTV3:n juontaja Kirsi Alm-Siira putoaa tuoliilta kesken uutistenlun. Vahinko aiheutti myös Urheiluruudun juontajassa selkeää huvittuneisuutta, ja molempien juontajien reaktio oli spontaani. (Crazycollector Channel 24.3.2010.)

2.3 Parasosiaaliset suhteet

Parasosiaaliset suhteet vaikuttavat televisioesiintymiseen ja siihen, miten eleitä ja ilmeitä käytetään.

Parasosiaalisilla suhteilla tarkoitetaan katsojan muodostamaa yksipuolista suhdetta mediassa seuraamiinsa henkilöihin. Mediapersonat rohkaisevat katsojaa muodostamaan parasosiaalisen suhteen käyttämällä sellaisia kommunikaatiokeinoja, joita käytetään molempien osapuolten läsnä

ollessa eli tilanteessa, jossa vuorovaikutus on välitöntä. Tällaisia keinoja ovat muun muassa puhetyyli ja eleiden käyttö. (Horton & Wohl 1956.)

Eri tutkimuksissa toistuvasti luonnehditaan parasosiaalista suhdetta seuraavasti: suhde kohdistuu tiettyyn henkilöön, ja sitä kuvaavat yksipuolisuus, todellisen vuorovaikutuksen ja reaaliaikaisen palauteen puuttuminen, vaikutelma läheisyydestä ja tuttuudesta, affektiivinen sitoutuneisuus, mediapersoonan esiintymisen toistuvuus, sekä rinnastettavuus muihin sosiaalisiin ja interpersonaaliseen viestintään perustuviin suhteisiin. (Isotalus Tiedotustutkimus 1/94.)

Parasosiaalinen suhde lisää katsojan halua seurata ohjelmaa. Siksi se on ohjelmantekijöiden kannalta tavoiteltava asia. (Isotalus, Tiedotustutkimus 1/94.)

Sellaiset mediapersoonat, jotka puhuvat suoraan kameralle ja siten kuin suoraan katsojalle, tuntuvat katsojista kaikista läheisimmiltä. Uutisankkurit koetaan erityisen läheisiksi televisioesiintyjiksi. (Isotalus Tiedotustutkimus 1/94.)

Parasosiaalinen suhde lisää katsojan kokemuksen voimakkuutta ja vaikuttaa siksi esimerkiksi katsojan tunnekokemuksen voimakkuuteen. Vahva parasosiaalinen suhde voi jopa rentouttaa katsojaa ja vähentää tunnepohjaista stressiä. Se vähentää myös katsojan kriittistä suhtautumista mediasisältöihin. (Liebers & Schramm 2019.)

Parasosiaalinen suhde korostaa siis uutisankkurin ja uutistoimituksen vastuuta, sillä suhde luo otollisen ilmapiirin myös katsojaan vaikuttamiselle (Kuuluvainen & Virtanen 2020). Tämä korostaa myös eleiden ja ilmeiden merkityksen ymmärtämisen ja hallinnan tärkeyttä.

3 Tulokset

Haastattelujen tulokset olivat hyvin pitkälle yhteneväisiä. Haastateltavat olivat enimmäkseen samaa mieltä siitä, miten eleet ja ilmeet vaikuttavat uutisankkurin työssä. Pientä näkemyseroa löytyi lähinnä siinä, miten uutisankkurin työ kehittyy tulevaisuudessa.

3.1 Haastattelutilanteet

Haastattelut jouduttiin pitämään etäyhteyksin Zoom-alustalla pandemiatilanteesta johtuen. Haastattelut pyrittiin pitämään lyhyinä, noin puolituntia kestävinä, jotta ne aiheuttaisivat mahdollisimman vähän harmia ajallisesti haastateltaville. Pidimme tätä yhtenä houkuttelevaisuustekijänä, joka vaikutti siihen, että saimme toivomamme haastattelut.

Pysyimme melko hyvin ennakkoon sovituisissa haastattelujen aikatauluissa. Vain Röngän kohdalla aikataulumme lipsui.

Etäyhteyden käyttö tuo omat vaikeutensa haastatteluun. Vaikka haastateltava on näkyvillä ja hänen äänensä kuulee, ei olla kuitenkaan samassa tilassa haastateltavan kanssa. Tämä rajoittaa spatiaalista eli tilassa tapahtuvaa kommunikointia.

Etäyhteydet toimivat pääsääntöisesti hyvin. Zoom-alustalle on tyypillistä, että henkilö, joka puhuu, näkyy kaikille muille osanottajille suurempana. Tämä tarkoittaa, että haastateltava ei ole koko aikaa samalla tavalla näkyvissä eikä hänestä kykene tekemään koko ajan huomioita. Toisaalta myös haastattelijan keskittyminen herpaantuu helpommin, kun haastateltava ei ole fyysisesti läsnä. Nämä tekijät alentavat havainnoinnin tehokkuutta tämänkaltaisissa haastattelutilanteissa.

Myös haastattelijoiden ja haastateltavien tilat olivat erilaiset. Tiloissa oli erilaiset valaistukset, jotka vaikuttivat havainnointiin, ja erilainen määrä ärsykejä, jotka saattoivat vaikuttaa etäkouksen osanottajiin. Näiden tekijöiden vaikutusta on vaikea arvioida.

Edellä olevista syistä johtuen päädyimme lopulta siihen, ettemme käytä suoraa havainnointia haastateltavistamme lähteenä opinnäytetyössämme.

3.2 Mediabrändit

Valitsimme työhömme uutisankkurit osin myös heidän medioidensa takia. Suomessa ei tällä hetkellä ole kuin kaksi televisioyhtiötä, jotka tuottavat tv-uutisia, joissa on kameran edessä oleva

uutisankkuri. Pian aloittaa kolmas televisioyhtiö, AlfaTV, jolla on uutisankkureita. Tämän kanavan tavoitteista kirjoitamme tulevaisuusosiossa.

Yleisradion eli Ylen ja MTV3:n mediabrändit eroavat toisistaan. Siksi myös uutisankkureiden käyttämät eleet eroavat jonkin verran. Koskinen-Papunen kertoo, että MTV3:n brändi on mielletty rennommaksi kuin Ylen. Elekieleen vaikuttaa myös se, että MTV3:n uutislähetyksessä on paikalla kaksi uutisankkuria (Koskinen-Papunen 11.3.2021.) Toisaalta myös Ylen uutisissa on rentoa ja spontaania tyyliä: uutislähetyksissä paikalla uutisankkurin lisäksi on urheilutoimittaja, jonka kanssa vaihdetaan muutama sana ennen ohjelman urheiluosioon siirtymistä. Ylellä on Röngän mukaansa tarkkaan mietitty mediaformaatti, jota noudatetaan. Silti hän kuitenkin muistuttaa, että spontaanit sananvaihdot voivat olla työpaikkakulttuurin luomia asioita. Täten ne ovat tulleet osaksi myös uutisia, joissa uutisankkuri ja urheilutoimittaja kommunikoivat keskenään. (Rönkä 4.3.2021.)

Koskinen-Papunen kertoo MTV3:n rennomman brändin tulevan esiin tuttavallisemman elekieleen kautta. Hän korostaa kuitenkin, ettei asiaa mietitä erikseen vaan tuttavallisuus tulee vuorovaikutuksesta toisen uutisankkurin ja esimerkiksi meteorologin kanssa. (Koskinen-Papunen 11.3.2021.)

Rennoksi mielletty uutislähetys antaa mahdollisuuden myös huulenheittoon urheilutoimittajan ja meteorologin kanssa (Koskinen-Papunen 11.3.2021). Koskinen-Papunen kertoo myös, että Yle on tullut lähemmäksi MTV3:a viime vuosina uutisankkureiden ilmaisun rentoudessa. Hän painottaa, ettei se vie uskottavuutta, vaikka kaikki ei olekaan kuolemanvakavaa. (Koskinen-Papunen 11.3.2021.)

3.3 Eleet uutisankkurin työssä, läpikäynti ja huomiot

Selkeä ja varma kehonkieli luo uskottavuutta puhujalle, epävarma kehonkieli vie uskottavuuden. Uskottavuutta luo erityisesti kehonkielen ja puheen yhteneväisyys. Sen sijaan yksittäinen ele ei vielä tarkoita välttämättä mitään kokonaiskuvan kannalta. (Sallinen 2019, 21.) Uutisankkurin tulee viestiä eleillään vakautta, varmuutta ja luotettavuutta (Pohjaväre 21.1.2021).

3.4 Journalistin ohjeet

Kysyimme uutisankkureilta myös sitä, miten journalistin ohjeet vaikuttavat heidän esiintymiseensä. Journalistin ohjeet ovat journalistien itsesääätelyelimen Julkisen sanan neuvoston luoma ammatillinen koodisto, jolla pyritään tukemaan sananvapauden vastuullista käyttämistä joukkoviestimissä ja edistää ammattieettistä keskustelua (Julkisen sanan neuvosto 2022). Journalistin ohjeiden 11. ohje linjaa, ettei kuvaa ja ääntä saa käyttää harhaanjohtavasti (Julkisen sanan

neuvosto 2022). Journalistin ohjeet eivät sinällään ota kantaa journalistiseen esiintymiseen.

Koskinen-Papunen pohtii, että journalistin ohjeet näkyvät lähinnä siinä, että MTV3:n uutisankkurit pyrkivät käyttäytymään kunnioittavasti ihmisiä kohti. Hän korostaa, että uutisankkurin täytyy käyttäytyä hyvin ja korrektisti. Koskinen-Papunen ei sinällään ole miettinyt journalistin ohjeita esiintyessään. Hän kertoo, että esiintyminen kumpuaa normaalista kasvatuksesta ja käyttäytymissäännöistä. (Koskinen-Papunen 11.3.2021.) Journalistin ohjeet huomioivat ihmisten kunnioittamisen 26. ohjeessa, jossa käsitellään ihmisarvon kunnioittamista (Julkisen sanan neuvosto 2022).

3.5 Uutisankkurin henkilökohtainen brändi

Koskinen-Papunen (8.3.2021) kertoo, että häntä ei ole mielletty hyvin konservatiiviseksi uutisankkuriksi. Tämä voi pohdintojemme mukaan liittyä siihen, että MTV3 mielletään esimerkiksi Yleä liberaalimmaksi mediaksi; siten tämä näkyy myös siinä, minkälaiseksi uutisankkurit mielletään.

Huomionarvoista henkilökohtaisen brändin muodostumisessa on Röngän mukaan se, ettei brändi synny hetkessä. Se rakentuu hiljalleen, kun uutisankkuri antaa pieniä vinkkejä omasta persoonastaan ja suhde yleisöön kasvaa. (Rönkä 4.3.2021.) Olennaista brändin rakentumisessa on myös se, miten ja millaisten tunteiden vaikutuksen alaisena yleisö katsoo uutisankkureita; kun ihmiset katsovat uutisia, he katsovat uutisankkurin ohella myös oman seksuaalisen suuntautumisen kohdetta tai isä- tai äitihahmoa. (Rönkä 4.3.2021.) Tästä voi päätellä, että henkilökohtaiseen brändiin vaikuttaa siis omien eleiden ja persoonan lisäksi myös se, minkälaiseksi ihmiseksi yleisö mieltää uutisankkurin.

3.6 Tunteiden ilmaisu

Tunteet ovat osa uutisankkurin eleiden ja ilmeiden skaalaa. Tunteita ei kuitenkaan pääsääntöisesti näytetä. Rönkä kuvaili uutisankkurin tunteiden ilmaisua lakonisen myötäeläväksi. Uutisankkurit pyrkivät neutraaliin uutiskerrontaan, eivätkä ota kantaa asian puolesta tai sitä vastaan eleillä, ilmeillä tai tunteen ilmaisuin. Tunteet saavat kuitenkin näkyä tilanteissa, joissa erityinen ilo tai suru kohtaa yleisöä. Tällaisia surullisia tilanteita ovat esimerkiksi valtionpäämiehen kuolema tai suuronnettomuus; iloisia taas esimerkiksi urheilumenestys. (Koskinen-Papunen 4.3.2021; Rönkä 8.3.2021.)

Uutisankkurit korostavat, että sekä ilon että surun tulee olla aitoja. Tunteita ei voi eikä pidä näyttellä. Katsojat näkevät esittämisen, eikä se silloin luo luottamusta uutisankkuriin eikä uutisiin ylipäätään. Uutisankkurit kertoivat myös tilanteista, jolloin suru ja järkytys ovat olleet heille

itselleen liian suuria, eivätkä he kyenneet jatkamaan lähetystä. (Koskinen-Papunen 11.3.2021; Rönkä 4.3.2021.)

Yhden kerran on ollut hetki, etten ole pystynyt jatkamaan uutisten lukemista. Konginkankaan suuronnettomuus. Olin Huomenta Suomessa töissä. Meille tuli jatkuvasti uutta tietoa siitä, mitä oli tapahtunut. Olimme suorassa lähetyksessä, haastattelimme koko ajan ihmisiä. Kuulimme, että lähes kaikki ovat kuolleet ja kaikki olivat nuoria. Osa lasten vanhemmista ovat olleet tietämättömiä tilanteesta ja avaavat television ja tajuavat, että heidän lapsensa on ollut siellä. Se on ollut ainut hetki, kun en ole pystynyt jatkamaan. (Koskinen-Papunen 4.3.2021.)

Aamulla soitetaan. Voitko tulla töihin, on vedetty jo ylimääräisiä uutislähetysiä. Tulisit vetämään tätä päivää. Mitä on tapahtunut? Laiva on uponnut. 800 kuollut. Se oli Estonia. Menin töihin. Muistan aivan poikkeuksellisen tilanteen. Siellä ei radiot soineet, eikä kukaan vihellyt ja kaikki oli aivan hiljaa. Ja tulivat vain sanomaan: Anna mulle joku homma. Se oli ensimmäinen kriisi, joka tuli niin lähelle. (Rönkä 8.3.2021.)

Rönkä kuitenkin korostaa, että televisiouutiset ovat kriisiorganisaatio. Tunteet täytyy kyetä pitämään hallinnassa, ja työ täytyy tehdä. (Rönkä 4.3.2021.)

Myös Nummenmaan mukaan on ihmiselle luonnollista, että yllättävät tapahtumat vaikuttavat reaktioihin, sillä tunteet, ajatukset ja kehonkieli ovat yhteydessä toisiinsa. Kun aivoissamme kehittyy jokin tunnereaktio, vastaamme siihen kehollamme: esimerkiksi pelokkaana saatamme hypätä rakkaan ihmisen syyliin tai paeta tilanteesta. (Nummenmaa 2019, 51.) Hänen mukaansa reagoimme tiettyihin ympäristön tapahtumiin aina tietyillä tavoilla. Esimerkiksi säpsähdämme aina silloin, kun kuulemme ulkoa äkillisen paukahduksen. Samalla tavalla voimme olettaa, että reagoimme yllättäviin tapahtumiin tunteellisesti, niin kuin esimerkiksi silloin, kun kuulemme ikävästä tapahtumasta. (Nummenmaa 2019, 32.)

Saimme oletukseemme vahvistusta myös Ylen uutisankkurilta Matti Röngältä ja MTV3:n uutisankkurilta Ripsa Koskinen-Papuselta. He kertoivat, että uutisten lukeminen kuuluu tehdä neutraalisti. Tunteita herättävistä aiheista, kuten suuronnettomuksista, raportoiminen on vaikeaa, jos asia on lähellä omaa elämää. Silloin tunteiden kätkeyminen voi olla hankalaa, ja ne näkyvät myös kameran toiselle puolelle. (Koskinen-Papunen 4.3.2021; Rönkä 8.3.2021.)

Toisaalta uutisankkurit ovat koulutettuja ammattilaisia. Jos ihminen taas reagoi normaalissa tilanteessa ääneen tai asiaan, se on vaistonvaraista: tunteet ovat yksi keino auttaa ihmistä selviytymään eri tilanteista. Jos olemme tilanteessa, jonka koemme henkeä uhkaavaksi, se synnyttää meissä pelkoa ja halun paeta tilanteesta. (Nummenmaa 2019, 14–15.)

Uutisankkurit raportoivat muualla maailmassa tapahtuneista tilanteista, jotka eivät usein koske heitä. Sen takia tunteiden hillitseminen on myös helpompaa kuin normaalisti, eivätkä ne vaikuta eleisiin uutislähetysten aikana. Vasta kun uutisen aihe koskettaa lukijaa henkilökohtaisesti, se näkyy käyttäytymisessä ja kehonkielessä (Koskinen-Papunen 4.3.2021; Rönkä 8.3.2021.)

Samaan aikaan ympäristö, jossa uutisia luetaan, antaa uutisankkureille suojakilven, jonka avulla he voivat ikään kuin etäännyttää itsensä yleisöstä (Rönkä 8.3.2021). Se antaa uutisankkureille tilan, jossa he tietävät, kuinka käyttäytyä ja kuinka tiettyihin asioihin tulee reagoida.

Pohjaväre sanoo, että uutisankkuri on yksi meistä (ihmisistä). Uutiset eivät ole ylhäältä tuleva asia ja siksi on tärkeää, että uutisankkuri osoittaa tunteita ja eläytyy tunteita herättäviin tapauksiin. (Pohjaväre 21.1.2021.)

Myös Isotalus vahvistaa saman. Hänen mukaansa uutisankkurin tunneskaala on kapea, mutta iloiset ja surulliset uutiset näkyvät ankkurin eleissä ja ilmeissä. (Isotalus 8.2.2021.)

Koskinen-Papunen kertoo, että tunteiden kurissa pitäminen on toisinaan vaikeaa. Hän vertaa tilannetta siihen, kun lääkäri kertoo syöpädiagnoosista. Ammattitaito on tärkeää. Hän kertoo, että uutisankkurin tunteiden osoittaminen on hienovaraista ja että uutisankkurit yleisesti ottaen hillitsevät itsensä. Koskinen-Papunen painottaa, ettei kenellekään ole hyötyä siitä, että uutisankkurit itkevät lähetyksessä. (Koskinen-Papunen 11.3.2021.) Myös Kauhanen mainitsee, ettei ole soveliasta, että uutisankkuri itkee lähetyksessä (Kauhanen 20.1.2022).

Myös ilon tunnetta pehmennetään. Ne eivät saa olla ylikorostettuja. Ilon tunne saa näkyä esimerkiksi silloin, kun Suomi voittaa jonkin lajin maailmanmestaruuden, mutta silloinkin sen tulee näkyä miedonnettuna. Koskinen-Papunen antaa myös esimerkin, jossa ilon osoittaminen voisi olla haitaksi: Kahden suomalaisen jääkiekkjoukkueen ottelu. Uutisankkuri ei voi osoittaa lähetyksessä kannattavansa toista niistä. Koskinen-Papunen toteaa kuitenkin, että ilon täytyy olla luontaista. Uutisankkurin täytyy olla rehellinen ja uskottava. (Koskinen-Papunen 11.3.2021.)

Kauhanen kertoo myös, että tietyissä tilanteissa uutisankkurin tunnetila saa näkyä. Hän korostaa, että tunteet voivat tulla hienovaraisesti esiin. Uutisankkurin ei tarvitse olla kova ja kylmä. Katsoja ymmärtää, että jokin asia on raskas ja inhimillinen. Niissä tilanteissa on hyvä, jos uutisankkuri osoittaa hienovaraista myötätuntoa. (Kauhanen 20.1.2022.)

3.7 Tervehtiminen ja hyvästeleminen

Tervehtiminen on tärkeä osa parasosiaalisen suhteen luomista televisiossa.

Pohjaväre korostaa, että me (ihmiset) kaipaamme sitä, että toinen katsoo, ja että hän katsoo silmiin. Hänen mukaansa kaipaamme keskinäistä vuorovaikutusta. Pohjaväre kertoo, että uutisankkurin työssä katsotaan kameraa ja ollaan läsnä kuin puhuisi yhdelle ihmiselle kerrallaan. (Pohjaväre 21.1.2021.)

Uutisankkuri tervehtii lähinnä kolmessa eri tilanteessa: lähetyksen alkaessa, päättyessä ja toisen henkilön saapuessa lähetykseen. Isotalus kertoo, että tervehtiminen on keino käyttää sosiaalisten suhteiden kaltaisia keinoja myös televisiossa tapahtuvassa viestinnässä. (Isotalus 8.2.2021.)

Sekä Koskinen-Papunen että Rönkä kertovat lähetyksen alun tervehdysten olevan vakiintunut, muodollinen ja kohtelias. Koskinen-Papunen kuvaa sitä rituaalin kaltaiseksi. Rönkä mainitsee, että tilanteessa ollaan jossain määrin konservatiivisia, eikä tuttavallinen tervehdys kuulu asiaan. (Koskinen-Papunen 11.3.2021; Rönkä 4.3.2021.)

Rönkä kertoo, että Yleisradiolla uutisankkurin tervehdykseen kuuluu kävely kameran eteen, katseen hakemista kameraan kohti ja sanallinen tervehdys (Rönkä 4.3.2021).

Rönkä pohtii myös sitä, minkälainen tervehdys on sopiva, jos on tapahtunut jotain hirveää. Hän pohtii, voiko sanallisesti toivottaa hyvää iltaa. Tämä ilmenee vastaavasti myös käytetyissä eleissä ja ilmeissä. (Rönkä 4.3.2021.)

Katsojan hyvästeleminen on tärkeä osa parasosiaalisen suhteen luomista televisiokontekstissa.

Koskinen-Papunen kertoo, että hyvästelyyn liittyy erilaisia nyansseja. Hän pitää tärkeänä, että katsojille sanotaan näkemiin. Moni uutisankkuri jää hyvästelyn jälkeen katsomaan kameraa, mutta Koskinen-Papunen haluaa huomioida myös paikalla olevan toisen uutisankkurin. Hän haluaa tavallaan kiittää ja kuitata katseella tilanteen myös toisen uutisankkurin kanssa. (Koskinen-Papunen 11.3.2021.)

3.8 Pöydän ja näytön vaikutus

Uutisankkuri tekee yleisölle näkyvää työtään lähinnä pöydän takaa istuen tai seisten. Pohjaväre pitää hyvänä asiana sitä, että uutisankkurit seisovat pöydän ääressä. Hänen mukaansa siitä saa hyvän ryhdin, neutraalin asennon eikä ankkuri silloin istu tuolilla pienenä tai hartiat kasassa. Seisoessa kykenee myös kääntymään ja liikkumaan enemmän. (Pohjaväre 21.1.2021.)

On tyypillistä, että uutisankkuri on studiossa yksin ja esiintyy tekniikalle, kuten Rönkä asian ilmaisi. Kuvaustekniikka on tänä päivänä enimmäkseen automatisoitu. (Rönkä 4.3.2021.)

Rönkä ja Koskinen-Papunen kertovat istuvansa pöydän takana. Tällöin ylävartalon kehollinen kieli ja ilmeet korostuvat viestinnässä. Suomessa uutisankkuri pyrkii luomaan neutraalin vaikutelman. Hänen kätensä lepäävät jo pöydällä kenties papereita tai kynää pidellen. Hän istuu selkä suorassa ja pää pystyssä katse kameraan viestien vakautta ja luotettavuutta. Hänen ilmeensä on levollinen, ja hän pyrkii herättämään luottamusta (Koskinen-Papunen 11.3.2021; Rönkä 4.3.2021.)

Sekä Koskinen-Papunen että Rönkä kuvaavat pöytää turvapaikkana uutisankkurille. Rönkä arvelee myös, että pöytä antaa jonkinlaista haarniskaa ja etäännyttää yleisöstä. Koskinen-Papunen taas pohtii sitä, ettei pöytä etäännyttä yleisöstä, koska yleisö ei ole muutenkaan läsnä. Koskinen-Papunen kertoo pöydän olevan myös luonteva paikka käsille. (Koskinen-Papunen 11.3.2021; Rönkä 4.3.2021.)

MTV3:n uutislähetyksissä on yleensä kaksi uutisankkuria (Koskinen-Papunen 11.3.2021).

Koskinen-Papunen kertoo, että vuorovaikutus toisen juontajan kanssa on mietitty tarkkaan aikapoliittisista syistä. Vain lopun kevennys on usein jätetty kirjoittamatta. Koskinen-Papunen kertoo, että jotkut uutisankkurit kirjoittavat myös kevennykset, mutta hän itse pitää vapaasta ilmaisusta. Hän kertoo, että loppukevennyksissä uutisankkurit viihdyttävät katsojien lisäksi myös itseään. Hän korostaa kuitenkin, että ohjelmamuodon reunaehtoja tulee kunnioittaa, kaikki ei ole sopivaa. (Koskinen-Papunen 11.3.2021.)

Koskinen-Papunen kertoo myös, että työskennellessä toisen uutisankkurin kanssa, lopun hyvästeleminen muuttuu hiukan. Hän korostaa, että on tärkeää sanoa katsojille näkemiin, mutta katse työpariin on myös tärkeä. Se on kuin kiitos. Koskinen-Papunen kertoo, etteivät kaikki uutisankkurit tee näin, vaan jäävät hyvästelyn jälkeen katsomaan kameraa. (Koskinen-Papunen 11.3.2021.)

Tilanteessa paikalla saattaa olla myös jokin toinen henkilö, kuten meteorologi tai urheilutoimittaja. Koskinen-Papunen kertoo, että hänen eleensä ja ilmeensä ovat koko ajan vähemmän harjittuja näissä tilanteissa. Hän kuvaa tilannetta tuttavalliseksi. Tilanteet meteorologien ja urheilutoimittajien kanssa ovat jatkuvasti muotoutuneet yhä rennoimmiksi, jopa pelleilyksi, Koskinen-Papunen kuvaa. Hän pohtii jopa, että pian täytyy ottaa askel taaksepäin. (Koskinen-Papunen 11.3.2021.)

Rönkä kuvaa vuorovaikutusta meteorologin kanssa "muka spontaaniksi". Hän kertoo, ettei tahdo kampaata meteorologia, joten puheenaihe valitaan etukäteen yhdessä. Myös tekstittäjät toivovat tietävänsä aiheen etukäteen. Rönkäkin kuvailee vuorovaikutusta meteorologin kanssa rennoksi. Erityisesti sellaisten meteorologien kanssa, joiden kanssa hän on tehnyt pitkään työtä. (Rönkä 4.3.2021.)

Suurien näyttöjen edessä juontaminen on verrattain uusi elementti uutisissa. Se luo toiminnallisuutta ja ylläpitää siten katsojan mielenkiintoa. Isotalus arvioi sen tuovan lisää dynamiikkaa ja viihteellisyyttä. Isotalus kertoi, että suuren näytön – eli skriinin eli jumbon – edessä juontaminen on selkeästi kehittynyt vuosien varrella. Isotalus kuvaa sitä kertomalla, että aluksi juontaminen oli kökköä ja kömpelöä "teputtelua" näytön edessä. Sitten esiintyminen on muuttunut sujuvammaksi. (Isotalus 8.2.2021.)

Koskinen-Papunen kertoo, ettei koe kiusalliseksi esiintyä suuren näytön edessä. Lähinnä se, mitä käsillä voi tehdä siinä tilanteessa, mietityttää ankkuria. Koskinen-Papunen kertoo, että monilla on kynä tai paperi kädessään, ja hän itse pitää kiinni sormuksistaan. Hänelle tulee olo siitä, että vartalollakin on siinä tilanteessa jotain tekemistä. (Koskinen-Papunen 11.3.2021.)

Rönkä mainitsee, että kuvaus tapahtuu nykyisin robotiikalla. Se tarkoittaa, ettei kuvaajia ole ja kamerat on koodattu etukäteen. Uudessa tilanteessa ankkurin tulee seisoa tietyssä kohdassa, mikä luo lisäjännitystä esiintymiseen. Rönkä kertoo, että vaikka yleinen suunta on kohti esiintymisen vapautumista, tekniikka luo siihen jäykkyyttä. (Rönkä 4.3.2021.)

3.9 Haastattelun yhteydessä

Rönkä kuvaa haastattelutilannetta kaikkein vaikeimmaksi tilanteeksi uutisankkurin työssä. Tilanteessa joutuu samanaikaisesti keskittymään vuorovaikutukseen haastateltavan kanssa, pohtimaan kysymyksiä ja seuraamaan kelloa. Hän kertoo, että haastattelutilanteessa tulee helposti elehdittyä liikaa, kuten osoitettua kuuntelua tai täsmentää asiaa käden liikkeellä. (Rönkä 4.3.2021.)

Koskinen-Papunen (11.3.2021) kertoo eleidensä ja ilmeidensä muuttuvan isommiksi ja vahvemiksi haastattelutilanteissa muihin tilanteisiin verrattuna. Hän mainitsee kuitenkin poikkeuksena kirjeenvaihtajien haastattelut, jolloin eleet ja ilmeet ovat hänen mukaansa miedompia. Rönkän mukaan kirjeenvaihtaja ei näe uutisankkuria (Rönkä 4.3.2021).

3.10 Vartalon eri osien eleet

Haastattelutilanteissa ylävartalon liikkeet kertovat entistä selvemmin vuorovaikutuksesta

uutisankkurin ja haastateltavan välillä. Taaksepäin kallistuva tai puolittain kiertyvä ylävartalo osoittaa varautuneisuutta, jopa kielteisyyttä tilannetta tai toista henkilöä kohtaan. Eteenpäin kallistuva ylävartalo taas kielii kiinnostuksesta. Suora ja jäykkä vartalo kertoo erityisesti tilanteen vieraudesta ja virallisuudesta. (Sallinen 2019, 57–68.)

3.10.1 Käsien eleet

Käsivarsia käytetään jatkuvasti esineiden kantamiseen, tervehtimiseen ja elehtimiseen. Kokeneet esiintyjät käyttävät käsiään laajalti hyväkseen, kun he ottavat yleisön mielenkiinnon osakseen. Käsivarsien liike voi herättää mielenkiinnon, mutta toisessa asiayhteydessä käsivarsien laajat ja nopeat liikkeet voivat olla pelottavia. Myös käsien liikkumattomuus kiinnittää katsojan huomion, koska se ei ole aivojemme mukaan ihmisen normaalia käyttäytymistä. (Sallinen 2019, 111.)

Käsillä elehtimällä voimme visuaalisesti tukea ja vahvistaa puhetta. Kun haluamme vakuuttaa kuulijan tai painottaa sanomaamme, käsiä käytetään normaalia enemmän. Käsillä puhumiseen liittyy paljon kulttuurisidonnaisia eroja. Suomessa ollaan vähäeleisempiä kuin vaikka Etelä-Euroopassa. (Sallinen 2019, 112.)

Myös Pohjaväre korosti sitä, että käsien eleet ovat tärkeitä uutisankkurin työssä. Hänen mukaansa on tarpeellista tietää, mitä käsillä voi tehdä, jotta ei viestitä väärään suuntaan. Vaarana on, että uutisankkuri vähättelee tai korottaa jonkin asian hyväksi, mikä olisi ristiriidassa neutraaliustavoitteen kanssa. (Pohjaväre 21.1.2021.)

Monet esiintyjät käyttävät painottamaan puheensa avainkohtia. Käsien eleillä voidaan rytmittää puhetta, osoittaa, havainnollistaa tai kuvailla. Yleisesti ottaen maltillisilla käsien eleillä saadaan kuulija keskittymään asiaan, kun voimakkailla käsien eleillä voidaan painottaa tärkeitä asioita muita eleitä paremmin. (Sallinen 2019, 114.) Pohjaväre kertookin, että on tärkeää tiedostaa käden liikkeet. Käden liikkeellä voidaan esimerkiksi osoittaa vähentymistä ja pienentymistä. Pohjaväreen mukaan on tärkeää tarkastella tilannetta niin, ettei tule viestineeksi asioita, joita ei tarkoita. (Pohjaväre 21.1.2021.)

Kämmeniin kiinnitetään huomiota, koska niiden liikkeet ovat helposti havaittavissa, ja niistä pystyy tulkitsemaan toisen tunnetiloja. Sallisen mukaan ihmiset suhtautuvat jollakin tasolla epäilevästi henkilöön, jonka kädet ovat piilossa. (Sallinen 2019, 129.) Tämän takia voidaan ajatella, että uutisankkurin tulee pitää kätensä koko ajan näkyvillä, jotta hän antaa itsestään luotettavan kuvan.

3.10.2 Kasvojen ilmeet

Kasvojen eleet eli ilmeet ovat eniten havainnoitu kehon kohta, koska kommunikoidessamme muiden kanssa, katsomme suurimman osan ajasta toisen kasvoja. Ihmiset opetaan pienestä pitäen hallitsemaan kasvojen ilmeitä. Negatiivisia eleitä pyritään poistamaan lasten ilmevalinnoista, ja positiivisia eleitä halutaan lisätä. Yleensä ihminen tiedostaa, min-kälaisia ilmeitä hän käyttää, mutta yllättävissä tilanteissa hän saattaa olla tietämätön siitä, kuinka paljon ilmeet paljastavat tunnetiloista ja ajatuksista. (Sallinen 2019, 161.)

Rennot kasvot ja samanaikainen pään kallistaminen ovat positiivisia merkkejä siitä, että henkilö on keskittynyt ja suhtautuu luultavasti positiivisesti kuulemaansa (Sallinen 2019, 161).

Pään nyökkääminen on länsimaisessa yhteydessä merkki myöntymisestä ja pään pudistaminen eri mieltä olemisesta. Niihin saattaa liittyä myös muita merkityksiä. Esimerkiksi pään pudistamiseen saattaa liittyä ikävä muisto tai tilanne. Toisaalta nyökkääminen saattaa liittyä aktiiviseen kuuntelemiseen ja merkiksi siitä. Kuuntelemiseen voi liittyä myös silmien räpäyttäminen, mikä vahvistaa viestiä. Nyökkäystä voidaan käyttää myös merkinä toiselle siitä, että on hänen vuoronsa puhua. Nopea nyökkäys, johon liittyy tiukat tai supistuneet huulet, kavenneet silmät tai kurtistuneet kulmakarvat voi kertoa päättäväsyydestä. (Sallinen 2019, 163–164.)

4 Ilmaisun kehittyminen ja sen tulevaisuus

Uutisankkureiden eleet ja ilmeet ja sitä kautta heidän ilmaisunsa ovat kehittyneet paljon viimeisten vuosikymmenten aikana. Ilmaisun on mennyt jäykästä yhä rennommaksi. Asiantuntijat odottavat vastaavan kehityksen jatkuvan tulevaisuudessakin. Kysymys lienee, missä vaiheessa ilmaisu on jo liian rentoa.

4.1 Muutos television katsomisessa

Television muutos luo paineita ilmaisulle, sillä se on voimakkaan muutospaineen alla.

Meekerin (Meeker 2015, katso Kleis Nielsen & Sambrook 2016) mukaan televisio on jo ottanut omakseen digitaalisen median. Suosituimmat ohjelmat näyttäisivät nyt olevan maksullisissa suoratoistopalveluissa. Niitä jaetaan yhteisössä, ja älypuhelimien käyttö niiden katsomisessa on muodostunut yhä tärkeämmäksi tavaksi. Länsimaissa puolet kaikista ohjelmista, joita nuoremmassa sukupolvissa katsotaan, katsotaan joltain muulta laitteelta kuin televisiosta.

Ei ole yhtä selvää, että televisiouutiset ovat löytäneet paikkansa digitaalisessa mediaympäristössä. Twitch on palvelu, jossa katsotaan livenä eli samanaikaisesti toisten käyttäjien tietokonepeliä pelaamista. Palvelulla on parhaimpaan katseluaikaan samansuuruinen yleisö kuin Yhdysvaltain suurimmilla uutiskanavilla. Twitchiä seuraa nuorempi yleisö kuin uutiskanavia. Uutiskanavat tavoittavat lähinnä vanhempaa yleisöä, ja heidän määränsä vähenee koko ajan. (Kleis Nielsen & Sambrook 2016.)

Tällainen kehitys on haaste televisiojournalismille. Se haastaa televisiouutisten vuosikymmeniä kestäneen roolin katsojien arvostetuimpana uutislähteenä. Se rapauttaa myös television uutistuotannon taloudellista pohjaa. (Kleis Nielsen & Sambrook 2016.)

Perinteisen television suosion vähentymisen ja suoratoistovideoiden suosion lisääntymisen vaikutukset näkyvät useiden vuosien kuluessa. Kleis Nielsen ja Sambrook katsovat, että television haasteet täytyy ymmärtää nyt ja pyrkiä muutokseen, keksimään televisio uudelleen sekä tavoittamaan suoratoistopalveluiden yleisö. Heidän mielestään televisiouutiset palvelevat menneisyyttä, eivät tulevaisuutta, ja jotta tämä muuttuisi, televisiouutisten tulisi kokeilla uusia formaatteja ja alustoja. (Kleis Nielsen & Sambrook 2016.)

Kleis Nielsen ja Sambrook nostavat esiin perinteisten medioiden kilpailuvalteiksi esimerkiksi pitkät, taustoittavat videoformaatit ja uutisten live-striimauksen eli samanaikaisen suoratoiston. Samanaikainen suoratoisto eroaa muusta suoratoistosta siten, että samanaikainen suoratoisto lähetetään suorana katsojalle. Muut suoratoistot voi tilata halutessaan. (Kleis Nielsen & Sambrook 2016.) Uudet muodot asettavat uutisankkurit uusien haasteiden eteen.

4.2 Ilmaisun vapautuminen

Haastateltavilla on pitkä näkemys siitä, miten uutisankkureiden ilmaisu on muuttunut sitten 1980-luvun.

Pohjaväreen mukaan muutos on ollut suurta. Ilmaisu on nykyisin luontevampaa ja kehonkielen käyttö taitavaa. (Pohjaväre 21.1.2021.) Samaa sanoo Koskinen-Papunen. Hänen mukaansa ilmaisu on muuttunut jatkuvasti rennommaksi, ja muutos tulee jatkumaan saman suuntaisena. (Koskinen-Papunen 11.3.2021.)

Isotalus puolestaan sanoo, että muutos vajaassa kolmessakymmenessä vuodessa on ollut yllättävän vähäistä. Hän kuvaa, että tilanne sekä silloin että nyt on se, että esiintyminen on muodollista. Kuitenkin uutiskevennykset ja haastattelut ovat kehittyneet sittemmin. Isotalus huomioi, että uutisankkurit liikkuvat nykyisin enemmän, ja heidät näkee entistä useammin koko kuvassa. Paikan vaihtaminen kesken uutislähetysten on melko viimeaikainen kehitys. Uutisissa pyritään nykyisin luomaan visuaalista vaihtelua, mikä luo uutislähetykseen dynamiikkaa ja viihteellisyyttä. (Isotalus 8.2.2021.)

Koskinen-Papunen kertoo, että ennen harvat ja valitut esiintyivät televisiossa, jolloin esiintyminen oli virallisempaa, mutta nyt se on arkipäiväistä. Hänen mukaansa näemme niin paljon erilaista olemista videoissa esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, että se heijastuu myös uutisankkurin työhön. Koskinen-Papunen ei ole valmis sanomaan, että esimerkiksi TikTok-videot vaikuttaisivat uutisankkurin ilmaisuun sinällään, mutta pohtii sitä, että sosiaalinen media saattaa rentouttaa ilmaisua entisestään. (Koskinen-Papunen 11.3.2021.)

4.3 Sirpaloituneen yleisön tavoittaminen

Kleis Nielsen ja Sambrook arvioivat, että televisiouutisten tulee ottaa käyttöönsä uusia alustoja (Kleis Nielsen & Sambrook 2016).

Kuuluvainen ja Virtanen katsovatkin, että mediaympäristöt kehittyvät kiihtyvällä vauhdilla. He painottavat, että tulevaisuuden teknologiat, kuten lisätty todellisuus ja virtuaalitodellisuus, voimistavat parasosiaalisia ilmiöitä.

Kun uusi mediaympäristö on hälventänyt rajaa mediahahmojen ja katsojien välisestä vuorovaikutuksesta, tuovat uudet teknologiat heidät myös "fyysisesti" toisiaan lähemmäs (Kuuluvainen & Virtanen 2020).

Ylen nuorille suunnatussa Kioski-palvelussa sosiaalista mediaa käytetään jo uudella tavalla hyödyksi. Se on tuonut uutisankkurit sosiaalisen median aikakaudelle ja nuorten tavalla. Kioski

esimerkiksi luo Instagram-palveluun uutisvideoita, joissa ankkuri esimerkiksi meikkaa samalla, kun kertoo uutisista. Tällä tavalla Kioski pyrkii tavoittamaan uutta yleisöä uusin keinoin.

Siinä, missä televisiossa parasosiaalinen vuorovaikutus on yksipuolista, kun katsoja muodostaa vuorovaikutussuhteen uutisankkurin kanssa, voi vuorovaikutus olla molemminpuolista sosiaalisessa mediassa (Rotola-Pukkila 2020). Molemminpuolinen vuorovaikutus voi siis tuoda uudenlaisia ulottuvuuksia myös tulevaisuuden uutisiin.

Jos Yle Kioski edustaa yhdenlaista kehityskulkua kohti uusia alustoja, uudenlaista ilmaisua ja nuorempia katsojasukupolvia, AlfaTV edustaa pyrkimystä palvella perinteisen television keinoin vanhempaa yleisöä. AlfaTV aloitti toukokuussa 2022 uutislähetykset, joissa on uutisankkuri näkyvillä samaan tapaan kuin Ylellä ja MTV3:lla.

Digitaalisen median yleisön sirpaloituessa yhä enemmän perinteinen televisio ei kiinnosta enää samalla tavalla nuorempia sukupolvia kuin ennen. Vanhemmissa sukupolvissa television katsominen on sen sijaan jopa lisääntynyt. (Saarenmaa 2019.) AlfaTV:n uutispäällikkö Heikki Kauhanen kertoikin, että heidän yleisönsä on pääosin vanhempaa väkeä. Tämä on otettu huomioon television uutislähetystä suunniteltaessa. (Kauhanen 20.1.2022.)

Kauhanen kertoo, että AlfaTV on muita televisiokanavia konservatiivisempi, ja se näkyy myös siinä, miten televisiouutiset luodaan. Toisaalta hän sanoo myös, että uutiset eivät ole aivan yhtä vakavia kuin esimerkiksi Ylen uutiset eikä yhtä vapautuneita kuin MTV3:n. Hän asettaa uudet uutiset jonkin näiden kahden kanavan uutislähetysten välimaastoon. (Kauhanen 20.1.2022.)

Toisaalta Kauhanen sanoo, että johtuen vanhemmasta yleisöstä ja konservatiivisista lähtökohdista, AlfaTV:llä uutisia täytyy tehdä tavallista arvokkaammin, ja tietty tyyli tulee säilyttää. Tämä tarkoittaa esimerkiksi korostettua rauhallisuutta. (Kauhanen 20.1.2022.)

Kauhanen korostaa, että myös AlfaTV:n uutisten tulee olla osa tulevaisuutta, ei jämähtää menneeseen. Kanava tavoittelee myös nuorempia katsojia ja pyrkii olemaan tuore. (Kauhanen 20.1.2022.)

Isotalus pohtii uutislähetysten tulevaisuutta. Hänen mukaansa yksi kysymyksistä on, muuttuuko uutisankkureiden rooli esimerkiksi tekoälyn kehittymisen myötä. Poistuuko uutisankkuri kokonaan lähetyksistä, Isotalus kysyy. Hän sanoo, että asiakaskontakti heikkenee, jos uutisankkuria ei ole. Se onkin suurin syy pitää uutisankkuri lähetyksessä myös jatkossa. (Isotalus 8.2.2021.)

5 Lopuksi

Uutisankkuri on monelle katsojalle läheinen henkilö, vaikka suhde onkin yksipuolinen. Journalismin kannalta on tärkeää, että katsoja palaa uutisten äärelle – vain sillä tavalla hän voi saada kokonaiskäsityksen siitä, mitä tapahtuu. Katsoja on uutisten tärkein henkilö. Hän on uutistuotannon syy olla olemassa. Siksi suhde häneen on tärkeä ja välttämätön mille tahansa uutistuotannolle.

Uutisankkuri käyttää rajallisia keinoja tuon suhteen ylläpitämiseen. Sanallisen viestinnän lisäksi sanaton viestintä korostuu. Siitä tärkeimpänä eleet ja ilmeet.

Vuorovaikutus katsojaan tapahtuu kameran kautta, mutta yksipuolisesta yhteydestä huolimatta uutisankkuri käyttää samanlaisia kommunikaation keinoja kuin, jos henkilö olisi läsnä. Uutisankkuri tervehtii, katsoo kameraan ja puhuu kuin katsoja olisi hänen kanssaan samassa tilassa. On tärkeää myös, ettei uutisankkuri esitä uutisankkuria vaan tekee sen tavallaan.

Nämä auttavat katsojaa luomaan suhteen uutisankkuriin. Mitä tiiviimpi suhde, sen varmemmin katsoja palaa. Sen varmemmin hän luottaa siihen, mitä uutisankkuri sanoo.

Mediamaailma on muutoksessa. Yleisöt pirstaloituvat, ja perinteinen televisio menettää katsojiaan. Nuoret sukupolvet hakevat viihteensä ja uutisensa muista palveluista heille sopivaan aikaan – vanhempi osa väestöstä hakeutuu edelleen television äärelle sillä kellon lyömällä, kun uutiset alkavat.

Uutislähetysten pitää siis löytää uusia tapoja tavoittaa uusia yleisöjä. Uusien alustojen myötä muuttuu myös tapa olla läsnä. Uutisankkurien perinteinen, arvokas läsnäolo on jo rentoutunut, mutta asiantuntijat eivät usko sen rentoutuvan loputtomiin. Vähäeleinen esiintymien luo luotettavan kuvan uutisista.

On mahdollista, jos ei suorastaan luultavaa, että ajan myötä myös uutislähetykset erikoistuvat. Suomeenkin voi rantautua hyvin rennot, ankkureiden persoonaan vahvasti kytköksissä olevat uutisshow't. Tämä olisi huono kehityssuunta, jos se tarkoittaa samalla journalismin integriteetin vaarantumista eli sitä, että uutiset tehtäisiin muista syistä kuin journalismin takia.

Uutislähetykset ovat jo siirtyneet esimerkiksi Instagram-palveluun. Siellä uutisia tehdään nuorille ja etsitään uusia tapoja tuoda ne esille. Esimerkiksi Ylen nuorille kohdistetussa Kioski-uutisissa uutiset kertoo uutislukija, joka meikkaa samalla.

Tämä on innovatiivinen tapa tehdä uutislähetysiä ja tavoittaa uusia yleisöjä, joka on lopulta koko uutistuotannon elinehto. Siinä on kuitenkin juuri vaara siitä, että painopiste siirtyy uutisankkurin

persoonaan, hänen agendaansa ja läsnäoloonsa sosiaalisessa mediassa journalismin ja uutisten sijaan.

Asiantuntijat puhuivatkin ammatillisesta haarniskasta. Se luo journalistille turvaa ja erottaa hänen persoonansa hänen työstään. Uutisen kertominen ei ole mielipide.

Ammatilliseen haarniskaan liittyy olennaisena osana myös eleiden ja ilmeiden hallittu käyttö. Uutisankkuri ei ota eleillään kantaa. Hän pyrkii neutraaliin ilmaisuun ja ottamaan katsojan huomioon aivan kuin todella olisi läsnä hänen olohuoneessaan.

Lähteet

Arene: Ammattikoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Luettavissa: <http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUK-SET%202020.pdf?t=1578480382>. Luettu: 19.10.2020.

The Chicago School of Media Theory 2002. Markey. Luettavissa: <https://lucian.uchicago.edu/blogs/mediatheory/keywords/gesture/>.

Crazycollector Channel 24.3.2010. Kirsi Alm putoaa tuoilta kesken uutislähetysten. Youtube. Luettavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=JgcLbQKGGUs>. Luettu: 5.5.2022.

Goldin-Meadow, S. & Wagner, A. 2012. Gesture's role in speaking, learning, and creating language. Luettavissa: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3642279/>.

Horton, D. & Wohl, R. 1956. Mass Communication and Para-Social Interaction. Observations on Intimacy at a Distance. Luettavissa: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00332747.1956.11023049>. Luettu: 5.5.2022.

Isotalus, P. 8.2.2021. Viestinnän professori. Tampereen yliopisto. Etähaastattelu.

Julkisen sanan neuvosto. Journalistin ohjeet. Luettavissa: https://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/. Luettu 9.1.2022.

Jyväskylän yliopisto s.a. Kielikompassi, Ekman & Friesen, katso Trenholm & Jensen 1992. Luettavissa: https://kielikompassi.jyu.fi/puheviestinta/tietomajakka/maja_perusteita_maarittely_koodit.shtml. Luettu: 7.10.2020.

Jyväskylän yliopisto 2016. Koppa. Luettavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>. Luettu: 1.9.2021.

Jyväskylän yliopisto 2020. Viestintätieteiden laitos. Luettavissa: <https://www.jyu.fi/viesti/verkkotuo-tanto/ryhmaviesti/vuorovaikutus/viestinta/nonverbaalinen.html>. Luettu: 5.10.2020.

Kauhanen, H. 20.1.2022. Uutispäällikkö. AlfaTV. Etähaastattelu.

Kleis Nielsen, R. & Sambrook, R. 2016. What is happening to the television news? Luettavissa: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/our-research/what-happening-television-news>. Luettu: 30.5.2022.

Koskinen-Papunen, R. 11.3.2021. Uutisankkuri. MTV3. Etähaastattelu.

Kuuluvainen, V. & Virtanen, I. 2020. Ystäväni eetterissä: parasosiaaliset suhteet 2020-luvulla. Luettavissa: <https://prologos.fi/ystavani-eetterissa-parasosiaaliset-suhteet-2020-luvulla/>.

Liebers, N. & Schramm, H. 2019 Parasocial Interactions and Relationships with Media Characters – An Inventory of 60 Years of Research. Luettavissa [https://www.researchgate.net/publication/333748971 Parasocial Interactions and Relationships with Media Characters - An Inventory of 60 Years of Research](https://www.researchgate.net/publication/333748971_Parasocial_Interactions_and_Relationships_with_Media_Characters_-_An_Inventory_of_60_Years_of_Research).

Nummenmaa, L. 2019. Tunnekartasto: Kuinka tunteet tekevät meistä ihmisiä? Tammi. Helsinki.

Pohjaväre, K. 21.1.2021. Esiintymistäidon ja vuorovaikutustaitojen opettaja, toimittaja. Etähaastattelu.

Rotola-Pulkkila, M. 2020. Yksipuolinen ystävyys: Seuraajien parasosiaalisen suhteen ilmeneminen sosiaalisen median vaikuttajille.

Rönkä, M. 4.3.2021. Uutisankkuri. Yleisradio. Etähaastattelu.

Saarenmaa, K. 2019. Televisio saa kuuden vuosikymmenen jälkeen yhä 60 suomalaisista päivittäin äärelleen. Tilastokeskus. Luettavissa: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2019/televisio-saa-kuuden-vuosikymmenen-jalkeen-yha-60-prosenttia-suomalaisista-paivittain-aarelleen/>. Luettu: 26.12.2021.

Sallinen, S. 2019. Kehokoodi: Sanattoman viestinnän opas. Readme.fi. Helsinki.

Liitteet

Liite 1. [Video](#) asiantuntijoiden haastatteluista

Liite 2. Haastattelukysymykset

Ripsa Koskinen-Papunen ja Matti Rönkä

- Miten sinun eleesi ovat muuttuneet ajan myötä esiintyessä? Onko esiintymisjännitys vaikuttanut olemukseen?
- Miten medianne brändi vaikuttaa nonverbaaliseen viestintäänne? (Miten teitä on ohjeistettu siihen?)
- Miten sinun henkilökohtainen brändisi vaikuttaa viestintääsi?
- Miten Journalistin ohjeet vaikuttavat siihen, kuinka esiinnyt?
- Miten näytät surun ja ilon tai muita tunteita uutisankkurin työssäsi? Koetko tunteiden kurissa pitämisen joskus vaikeana?
- Miten pöytä vaikuttaa eleisiin, joita käytät uutisankkurin työssäsi?
- Kuinka tarkkaan sovittua on vuorovaikutus toisen uutisankkurin kanssa?
- Kuinka tervehdit ja miksi juuri sillä tavalla?
- Miten eleesi muuttuvat, kun haastattelet livenä?
- Miten harkittuja eleesi ja ilmeesi ovat, kun puhut meteorologille tai urheilutoimittajalle?
- Näkyykö eleissäsi vuorovaikutus muiden studiossa olijoiden kanssa?
- Miten hyvästelet ja miksi juuri sillä tavalla?

Kirsti Pohjaväre

- Oletko ilmaisutaidonopettajan roolissa ohjannut uutisankkureiden ilmaisua?
- Mitä ajatuksia sinulle tulee mieleen uutisankkureiden elekielestä?
- Tuleeko mieleesi jokin kerta, kun uutisankkuri olisi erityisen onnistunut viestinnässään? Mikä teki siitä onnistuneen?
- Entä tuleeko mieleesi jokin kerta, kun uutisankkuri olisi erityisen epäonnistunut viestinnässään? Mikä teki siitä epäonnistuneen?
- Mikä on mielipiteesi siitä, miten uutisankkureiden ilmaisua tulisi kehittää? Onko siinä kehitettävää?

Pekka Isotalus

- Kuinka paljon uutisankkurien esiintymisestä on tietoista ja kuinka paljon tiedostamatonta?

- Minkälaiset eleet ja ilmeet ovat tietoisia ja mitkä tiedostamatonta?
- Miten tietoisilla eleillä halutaan vaikuttaa katsojaan?
- Kuinka tietoisesti uutisankkurit luovat yhteyttä katsojiin ja hyödyntävät sosiaalisten suhteiden kaltaisia keinoja?
- Kuinka paljon uutisankkurit antavat persoonansa näkyä?
- Millä tavoin uutisankkurit käyttävät tietoisesti tunneskaalaa hyväkseen?
- Mitkä ovat selkeimmät erot suomalaisten ja yhdysvaltalaisien uutisankkurien eleissä ja ilmeissä?
- Miten suomalaisten uutisankkureiden eleet ja ilmeet ovat muuttuneet vuosien saatossa? Entä yhdysvaltalaisien?
- Onko nähtävissä joitakin erillisiä trendejä?

Heikki Kauhanen

- Miten AlfaTV:n brändi näkyy pian aloittavissa tv-utisissa?
- Katsojakuntanne on vanhempaa, 45+-vuotiaita. Miten se näkyy siinä, miten te teette uutisia?
- Miten eleet ja ilmeet näkyvät siinä, että katsojakunta on vähän iäkkäämpää?
- Onko teillä ollut kohdeyleisö mielessä, kun olette rakentaneet uutislähetysten runkoa?
- Miten paljon uutisankkurin persoona saa näkyä hänen työssään?
- Miten sijoittaisit AlfaTV:n suhteessa konservatiiviseen Yleen tai rentoon MTV3:een?
- Onko sellaisia tilanteita, joissa uutisankkuri saa näyttää tunteita?
- Tuleeko teille loppukevennys?
- Luodaanko uutiset uutisankkurin persoonan vai talon brändin ympärille?